

RAMAKRISHNA MISSION VIDYAMANDIRA

(Residential Autonomous College under University of Calcutta)

B.A./B.SC. SECOND SEMESTER EXAMINATION, MAY-JUNE 2013

FIRST YEAR

SANSKRIT (Honours)

Date : 20/5/2013

Time : 11 am – 3 pm

Paper : II

Full Marks : 100

Group – A

1. Account for the case-endings in **any four** of the underlined words of the following sentences. [4×1]
 - a) पञ्चसमाभिः अधिगतं साहित्यम्।
 - b) शिशुः भगिन्या अन्तर्धत्ते।
 - c) राजा चौरं शतं दण्डयति।
 - d) माता पुत्राय चन्द्रं दर्शयति।
 - e) नाहं त्वां तृणाय मन्ये।
 - f) प्रासादात् प्रेक्षते नारी।
 - g) धनाद् विद्या गरीयसी।
2. Name and expound the *samāsas* in **any three** of the following : [3×1]
 - a) सारदा
 - b) अहिनकुलम्
 - c) यथासाध्यम्
 - d) हस्ताहस्ति
 - e) पद्मनाभः
 - f) अष्टाध्यायी
3. a) Join the *sandhi* in **any two** of the following : [2×1]

गिरी + एतौ, सित + छत्रम्, कथयन् + आगच्छति, विधौ + अस्तमिते।

 - b) Disjoin the *sandhi* in **any two** of the following : [2×1]

पितारक्ष, मनीषा, नद्यम्बु, गवाक्षः।
4. Substitute single words for **any three** of the following : [3×1]
 - a) दूरं कुर्वन्ति
 - b) द्रष्टुमिच्छामि
 - c) अर्जुनस्यापत्यं पुमान्
 - d) अध्ययनादनन्तरम्
 - e) व्याकरणम् अधीयते
 - f) वधम् अर्हति यः सः
5. Give the resulting forms of **any three** of the following : [3×1]
 - a) √ज्ञा + सन् लट् 3rd person plural number
 - b) बहु + इमनिच्
 - c) √सह् + तुमुन्
 - d) √यज् + क्त्वाच्
 - e) √धा + क्त
 - f) प्र - √वस् + ल्यप्।
6. Correct and rewrite **any two** of the following : [2×1]
 - a) अस्मिन् विपदे भवान् सहायो भव।
 - b) दिवायां कर्म करन्ति कृषकाः।
 - c) भगवानस्य अपारा महिमा।
 - d) राजा न्यायेन प्रजान् शासति।
7. Justify (**any one**) : [2]
 - a) रथस्थं वामनं दृष्ट्वा पुनर्जन्म न विद्यते।
 - b) सैष दाशरथी रामः।
 - c) उपर्युपरि बुद्धीनां चरन्तीश्वरबुद्धयः।
8. Distinguish between **any two** of the following pairs : [2×2]
 - a) स्थला – स्थली
 - b) भोज्यम् – भोग्यम्
 - c) पितृवत् – पितृमत्
 - d) वर्णी – वर्णवान्

9. Illustrate the characters of *Padmāvātī* and *Vāsavadattā* as depicted in *Bhāsa's Svapnavāsavadattam*. [10]

Or,

Elucidate the appropriateness of the title of the drama *Svapnavāsavadattam* by *Bhāsa*.

10. Translate into Bengali or English **any one** of the following verses : [5]

a) पद्मावती नरपतेर्महिषी भवित्री
दृष्टा विपत्तिरथ यैः प्रथमं प्रदिष्टा ।
तत्प्रत्ययात् कृतमिदं न हि सिद्धवाक्या-
न्युत्क्रम्य गच्छति विधिः सुपरीक्षितानि ॥

b) दुःखं त्यक्तुं बद्धमूलोऽनुरागः
स्मृत्वा स्मृत्वा याति दुःखं नवत्वम् ।
यात्रा त्वेषा यद् विमुच्येह वाष्पं
प्राप्तानृण्या याति बुद्धिः प्रसादम् ॥

11. Explain in simple Sanskrit (**any one**) : [7]

a) नैवेदानीं तादृशाश्चक्रवाका
नैवाप्यन्ये स्त्रीविशेषैर्वियुक्ताः ।
धन्या सा स्त्री यां तथा वेत्ति भर्ता
भर्तृस्नेहात् सा हि दग्धाप्यदग्धा ॥

b) गुणानां वा विशालानां सत्काराणां च नित्यशः ।
कर्तारः सुलभा लोके विज्ञातारस्तु दुर्लभाः ॥

12. a) Derive प्रदिष्टा in 10.a **or** सुलभाः in 11.b. [1]

b) Expound and name the *samāsa* in प्राप्तानृण्या in 10.b **or** भर्तृस्नेहात् in 11.a. [2]

Group – B

13. Discuss critically the literary style of *Bhāravi* with apt quotations from his work *Kirātārjunīyam*. [10]

Or,

‘न विव्यथे तस्य मनो...’ Who is referred to here by ‘तस्य’? Why was he appointed and by whom? Narrate the speech delivered by him along with his qualities revealed in your text. [1+2+7]

14. Translate into English or Bengali **any one** of the following verses : [5]

a) निरत्ययं साम न दानवर्जितं
न भूरि दानं विरहय्य सत्क्रियाम् ।
प्रवर्तते तस्य विशेषशालिनी
गुणानुरोधेन विना न सत्क्रिया ॥

b) भवादृशेषु प्रमदाजनोदितं
भवत्यधिक्षेप इवानुशासनम् ।
तथापि वक्तुं व्यवसाययन्ति मां
निरस्तनारीसमया दुराधयः ॥

15. Explain in simple Sanskrit (**any one**) : [7]

a) सुखेन लभ्या दधतः कृषीवलै-
रकृष्टपच्या इव शस्यसम्पदः ।

वितन्वति क्षेममदेवमातृका -

श्चिराय तस्मिन् कुरवश्चकासति ॥

- b) व्रजन्ति ते मूढधियः पराभवं
भवन्ति मायाविषु ये न मायिनः ।
प्रविश्य हि घ्नन्ति शठास्तथाविधा-
नसंवृताङ्गान् निशिता इवेषवः ॥

16. a) Derive विरहय्य in 14.a **or** वितन्वति in 15.a [1]

b) Name and expound the *samāsa* in प्रमदाजनोदितम् in 14.b **or** मूढधियः in 15.b [2]

17. Why did *Durvāsas* curse *Śakuntalā*? What was the curse? What purpose does it serve in the drama?[1+1+8]

Or,

Depict the departure scene of *Śakuntalā* from the hermitage of *Kaṇva* with special reference to the intimate relation between man and nature. [10]

18. Translate into English or Bengali **any one** of the following verses. [5]

- a) पातुं न प्रथमं व्यवस्यति जलं युष्मास्वपीतेषु या
नादत्ते प्रियमण्डनापि भवतां स्नेहेन या पल्लवम् ।
आद्ये वः कुसुमप्रसूतिसमये यस्या भवत्युत्सवः
सेयं याति शकुन्तला पतिगृहं सर्वैरनुज्ञायताम् ॥

- b) सिध्यन्ति कर्मसु महत्स्वपि यन्नियोज्याः
सम्भावनागुणमवेहि तमीश्वराणाम् ।
किं वाभविष्यदरुणस्तमसां विभेत्ता
तं चेत् सहस्रकिरणः धुरि नाकरिष्यत् ॥

19. Explain in Sanskrit (**any one**) : [6]

- a) भवन्ति नम्रास्तरवः फलागमै-
र्नवाम्बुभिर्दूरविलम्बिनो घनाः ।
अनुद्धताः सत्पुरुषाः समृद्धिभिः
स्वभाव एवैष परोपकारिणाम् ॥
- b) यात्येकतोऽस्तशिखरं पतिरोषधीना -
माविष्कृतोऽरुणपुरःसर एकतोऽर्कः ।
तेजोद्वयस्य युगपद्व्यसनोदयाभ्यां
लोको नियम्यत इवात्मदशान्तरेषु ॥

20. Render into Sanskrit **any one** of the following : [1×4]

- a) उगगलिअदब्भकवला मिआ
परिचत्तणञ्चणा मोरा ।
उसरिअपण्डुपत्ता मुअन्ति
अस्स विअ लदाओ ॥
- b) अहिणवमहुलोलुबो तुमं तह परिचुम्बिअ चूअमञ्जरिं ।
कमलवसइमेत्तणिवुदो महुअर विम्हरिओ सि णं कथं ॥

